

51. **Shevchenko T., Vavrek R., Hubanova O., Danko Yu., Chovancova J., Mykhailova L.** Clarifying a circularity phenomenon in a circular economy under the notion of “potential”: new dimension and categorization. *Problemy Ekorozwoju/ Problems of Sustainable Development*. 2020. 16(1), pp. 79–89.
52. **Stahel W.** *The Performance Economy*, Second Edition, Palgrave-MacMillan, 2010, London, 350 p.
53. **Tang C., Zheng Q., Qin N., Sun Y., Wang S., Feng L.** A Review of Green Development in the Tourism Industry. *J. Resour. Ecol.* 2017. 8(5). P. 449-459.
54. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. URL: // reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2019/.
55. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. URL: <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2017>.
56. **Tsung Hung Lee, Fen-Hauh Jan.** The Low-Carbon Tourism Experience: A Multidimensional Scale Development. *Journal of Hospitality & Tourism Research*. 2019. Volume: 43 issue: 6. P. 890–918. DOI: 10.1177/1096348019849675.
57. **Yustisia K., Rudy P., Reagan B.** Adaptation strategy of tourism industry stakeholders during the COVID-19 pandemic: a case study in Indonesia. *J. Asian Finance Econ. Bus.* 2021. 8 (4). P. 213–223.
58. **Wearing S., Neil J.** *Ecotourism: Impacts, Potentials and Possibilities*. Oxford: Butter-worth-Heinemann, 2009. 304 с.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ, МЕТОДІВ ТА ФОРМ СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Дослідження соціальних складових ринку аутсорсингу інформаційних послуг

Сучасні умови глобалізації української економіки створюють реальні передумови для стрімкого розвитку інформаційних технологій та їх широкого використання у виробничо-підприємницькій діяльності промислових підприємств. Така ситуація створює реальні благодатні умови для активного розвитку підприємницьких структур по наданню ІТ-послуг всім бажаючим їх отримувати. Послуги ІТ-аутсорсингу сьогодні використовуються практично в кожному напрямку активної діяльності українських підприємств та організацій, що створює реальні передумови для активного розвитку інформаційних технологій як в нашій країні, так і в світі в цілому.

В нашій країні ринок інформаційних послуг перебуває в стані активного розвитку та зростання, що підтверджується його провідною роллю українських напрямків експорту різного роду послуг (в кращому стані лише сфера транспортних послуг) [6]. Щорічно ІТ-послуги в Україні демонструють стабільне збільшення, яке перевищує 20 %, забезпечуючи свою провідну роль і на міжнародних ринках [1, с. 6].

В 2020 році український ІТ-ринок збільшився практично на 20 %, а доля експорту ІТ-технологій в структурі експорту

України перевищила 8 % [24]. Послугами українських підприємств ІТ-аутсорсингу в 2019–2020 році скористалися понад 100 компаній світу. Суттєво збільшується кількість іноземних та сумісних підприємств на території нашої країни. За різними даними, в Україні від 3 000 до 5 000 ІТ-компаній. За даними українського уряду, на сьогодні на українському ІТ-ринку працюють 1 142 продуктової компанії і 858 сервісних. На сьогодні вже більше ста R&D, які або перебувають у власності, або є партнерами таких гігантів як Google, Samsung, Siemens, Huawei [24].

Все це підтверджує суттєвий інтерес до сфери інформаційних послуг, свідчить про наявність великого попиту на них та формує значну кількість реальних можливостей для розвитку та укріплення економічного потенціалу України.

Предметом досліджень деяких великих інвестиційних компаній (наприклад, AVentures Capital, Aventis Capital, Capital Times, Intellias та ін.) детально вивчається ІТ-кластер, який створили Україна, Білорусь, Польща і Румунія. Спільний об'єм ІТ-експорту чотирьох країн досяг \$ 13 млрд. Загалом на них припадає 5 % світового ринку. Лідирують Індія і Китай, які разом покривають 80 % інформаційного ринку [19].

Аналіз прогнозу зміни обсягів українського внутрішнього ринку ІТ-технологій дозволяють констатувати, що, в цілому, 2021-й рік можна буде назвати як 2020 Light: з одного боку буде відновлення і зростання ринку, а також початок масової вакцинації від пандемії коронавірусу, з іншого боку — нові хвилі захворювання, які з огляду на вже наявний досвід будуть проходити трохи легше, і ми навіть не можемо мріяти про те, що необхідний на думку вчених для припинення пандемії рівень вакцинації на рівні приблизно 70–80 % населення у нас в країні буде досягнутий до кінця 2022-го року. А це

значить, що в зиму 2021–2022 рр. ми входимо з новою хвилею захворювань. Як ці події позначиться на ІТ-ринку? Важко щось стверджувати однозначно, але з урахуванням проведеного вище аналізу, відсоток зростання українського, починаючи з 2021 року, прогнозі трохи менший, ніж передбачалося два роки назад.

Важливим фактором формування та розвитку любого ринку є його цінові засади. Не є виключенням в цьому сенсі і ринок ІТ-послуг. На наш погляд, ціна ІТ-послуги — це послання, яке покупець зчитує між рядків. Перш ніж виставляти ціну на продукт, необхідно проаналізувати, що бажає нею сказати продавець (виробник, постачальник) ІТ-послуги. Якщо послуга пропонується дешево, то потенційному покупцю надається меседж: «З нами ви економите». Якщо ціна вища, ніж в середньому по ринку — продавець заявляє, що його послуги найкращі. Пропонується платити частинами щомісяця — це відповідний натяк на те, що не потрібно відразу багато викладати грошей. При одноразовому платежі — покупця переконують, що це вигідніше, ніж вічно платити.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок про те, що чим більше розробників представлено, наприклад, на ринку програмного забезпечення, тим краще співвідношення «ціна — якість». Це можна пояснити простим законом конкуренції: чим більше конкурентів, тим кращим і адаптивнішим повинен бути розробник ІТ-послуги, що бути конкурентоспроможним на даному ІТ-ринку.

Дослідження рівня цін на ІТ-послуги в пострадянських країнах має певний ландшафт свого розподілу в країнах цієї групи (табл. 3.1).

З даних, приведених в табл. 3.1 видно, що найбільш широко вживана ціна на ІТ-послуги в пострадянських країнах —

Таблиця 3.1 — Цінові характеристики ринку ІТ-послуг в пострадянських країнах (побудовано авторами за даними [12])

Інтервал цін, \$ за годину	Країна					
	Україна	Росія	Беларусь	Молдова	Вірменія	В середньому
До 20 \$	65,5 %	59,5 %	58,7 %	75,7 %	67,8 %	63,4 %
21 \$...30 \$	24,8 %	25,9 %	29,5 %	18,4 %	25,3 %	25,2 %
31 \$...40 \$	6,8 %	9,4 %	7,4 %	4,8 %	5,2 %	7,7 %
41 \$... 50 \$	1,6 %	2,6 %	3,4 %	0,3 %	1,1 %	1,9 %
51 \$... 100 \$	1,0 %	2,2 %	0,6 %	0,8 %	0,5 %	1,4 %
Більше 100 \$	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %

до 20 \$ за годину, в той час як найдорожча категорія (більше 100 \$ за годину) характерна лише 0,3 % респондентів. Тут Російська Федерація є єдиною країною регіону, значна кількість представників якої працюють в діапазоні 51 \$...100 \$ за годину (2,2 %), у всіх інших обстежених країнах відповідне число менше 1 %. В цілому, послуги переважної більшості фрілансерів і ІТ-компаній з пострадянських країн (понад 90 %) мають вартість менше 30 \$ за годину.

Може скластися думка про те, що приведений в табл.1 ціновий рівень ІТ-послуг на українському і близьких до нього ринках ІТ-послуг пояснюється невисоким рівнем життя громадян цих країн і відповідними їх можливостями до придбання та споживання ІТ-послуг. Щоб підтвердити або спростувати таку думку проведемо відповідне дослідження цінових уподобань споживачів на ІТ-ринках різних країн з різними споживацькими можливостями до придбання та використання інформаційних послуг (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 — Цінові характеристики ринку ІТ-послуг в різних групах країн Європи (з різними матеріальними можливостями) (побудовано авторами за даними [12])

Інтервал цін, \$ за годину	В середньому по групі країн					
	Пострадянські країни	Прибалтика	Східна Європа	Балканські країни	Скандинавія	Західна Європа
До 20 \$	63,4 %	55,6 %	58,1 %	67,8 %	31,9	29,7 %
21 \$...30 \$	25,2 %	22,1 %	24,5 %	19,3 %	17,5	19,9 %
31 \$...40 \$	7,7 %	9,7 %	9,6 %	6,8 %	13,0	13,0 %
41 \$... 50 \$	1,9 %	5,8 %	3,8 %	3,2 %	10,0	9,2 %
51 \$... 100 \$	1,4 %	6,0 %	3,5 %	2,4 %	18,3	22,5 %
Більше 100 \$	0,3 %	0,8 %	0,6 %	0,5 %	9,2	5,6 %

До дослідження було включено наступні групи країн: країни пострадянського простору (табл. 3.2); країни Прибалтики (Литва, Латвія, Естонія); країни Східної Європи (Болгарія, Румунія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща); країни Балканського півострова (Албанія, Боснія, Хорватія, Греція, Македонія, Сербія, Словенія); скандинавські країни (Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція); країни Західної Європи (Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Нідерланди, Швейцарія).

З усіх наведених груп країн Прибалтика представляє собою найменший ринок ІТ-послуг. Тут працює тільки 1 162 аутсорсингові фірми, що, наприклад, навіть у порівнянні з групою пострадянських країн (2 328 фірм та 15 280 малих приватних підприємств). В цьому сенсі Україна є другою після Великої Британії країною на європейському континенті за кількістю зареєстрованих ІТ-фахівців. Тут працює 9 272 фірм та вільних підприємців (фрілансерів), тобто близько 16 % від загальноєвропейської кількості.

Країни Прибалтики, по суті, можна було б включити в пострадянський регіон, однак їх близькість до Західної Європи

і економічна віддаленість від країн СНД зіграли свою роль і в розподілі цін на ІТ-послуги. В середньому Прибалтика вартість аутсорсингових послуг розробки вище ніж в пострадянських країнах. Майже 1 % респондентів оцінюють свою роботу в більш ніж 100 \$ за годину, і цілих 6 % (а в Естонії навіть 15 %) знаходяться в ціновому інтервалі 51 \$... 100 \$ за годину. Разом з тим, трохи більше половини представників Прибалтики (55 %), вимагають порівняно низьку ціну за годину своєї роботи в менш ніж 20 \$, що характерно і для країн пострадянської групи.

Якщо аналізувати середню ціну за ІТ-послуги, то Східна Європа розташовується між пострадянськими і прибалтійськими країнами. Однак, всередині цього регіону є істотні відмінності в структурі розподілу цін різних країн. У Польщі, наприклад, всього 40 % ІТ-фахівців мають цінник на свої послуги менше 20 \$ за годину, а в Румунії відповідні ціни характерні 67 % респондентів. Таке положення може бути пояснене вище згаданим законом конкуренції: Румунія займає 4-е місце в Європі за кількістю зареєстрованих фірм та фрілансерів після Великобританії, України і Росії, які, тим самим, створюють надзвичайно конкурентне середовище в порівнянні з сусідніми країнами регіону.

Відмітимо також, що в найменшому ціновому інтервалі (до 20 %), не дивлячись на досить високий рівень життя, лідерами є балканські країни (67,8 %). Разом з тим, Греція, Словенія та Хорватія по структурі розподілу цін на ІТ-послуги суттєво відрізняються від Боснії, Сербії, Македонії та Албанії. Перші більш схожі за цим показником на країни Прибалтики та Східної Європи, а інші, поряд з Молдовою та Вірменією, є країнами Європи з самим дешевим ринком ІТ-послуг. Звертаємо увагу на те, що Сербія (населення близько 7 млн.) і 3300 надавачів ІТ-

послуг, займає 5-е місце в Європі за обсягом ринку ІТ-послуг. Скоріше всього, це саме високе співвідношення ІТ-фахівців на душу населення серед країн Європи.

Скандинавські країни мають також невеликий ринок ІТ-послуг (другий по меншості після Прибалтики), але і самий коштовний по відношенню до послуг консалтингу та ІТ-аутсорсингу. Як свідчать дані табл.2, менше третини надавачів ІТ-послуг Скандинавії просять за свої послуги менше 20 \$ за годину, і приблизно 10 % — більше 100 \$ за годину. Друга за поширеністю серед розробників ІТ-послуг цінова категорія — 51 \$... 100 \$ за годину — представлена практично 20 % всіх ІТ-фахівців скандинавського регіону.

Кількість надавачів ІТ-послуг в Західній Європі, послуги яких оцінюються в інтервалі до 20 \$ за годину, навіть менше, ніж в Скандинавії. Разом з тим, в північних країнах майже в два рази більше ІТ-фахівців, які оцінюють свої послуги більше 100 \$ за годину, чим в інших країнах Європи. Виняток складає Швейцарія, де найдешевша категорія ІТ-послуг (менше 20 \$ за годину) становить всього 16 % та не є найбільш поширеною в країні. Особливість притаманна і Бельгії, яка є єдиною країною, де друга за популярністю цінова категорія (51 \$... 100 \$ за годину) представлена 28 % надавачів ІТ-послуг в країні. Цей факт представляє Бельгію як країну з самими високими цінами на європейському ринку ІТ-послуг за показником середньозваженої ціни ІТ-послуг.

Узагальнення представленого вище аналізу дозволяє констатувати, що ринковий попит на ІТ-послуги в останній час має рекордні показники, які перевищують наявні пропозиції на ІТ-ринку. Тільки за протязі 2020 року попит на світовому ринку ІТ-послуг збільшився більше, чим на 11 %. Такий стан справ, передбачає суттєве збільшення потреби в ІТ-фахівцях високої

кваліфікації. Згідно з наявними дослідженнями [14], в світі зараз вже працює в ІТ-сфері більше 24,5 мільйонів фахівців, що на 500 тисяч перевищує аналогічні показники 2020 року. Попри такої кількості фахівців, ІТ-сфера відчуває суттєву нехватку кваліфікованої робочої сили. За даними консалтингової компанії Korn Ferry, до 2030 року дефіцит фахівців в ключових сферах в світі може досягти 85,2 мільйона, з яких більше 4 мільйонів — в ІТ-індустрії [14].

Аналогічна ситуація спостерігається і в Україні. Незважаючи на те, що кількість ІТ-фахівців в нашій країні постійно зростає (приблизно на 20 % за кожний рік), потреба в кваліфікованих ІТ-кадрах збільшується більш високими темпами — щорічно на 30 %. Згідно зі статистикою, яку надає платформа пошуку роботи в ІТ-сфері, кількість існуючих на платформі вакансій вперше в 2021 році перевищує кількість потенційних претендентів. Наприклад, в 2020 році кількість ІТ-фахівців в нашій країні збільшилася на 16 % за минулий рік і в 2021 перевищила 215 тисяч. Але навіть при наявності таких показників з осені 2020 року в ІТ-сфері українського ринку інформаційних технологій фіксували стрімке зростання попиту на ІТ-фахівців. Якщо в кінці 2020 року, за даними платформи пошуку роботи, було відкрито 16 тисяч позицій, то в середині 2021 цей показник вже перевищив 25 тисяч ІТ-вакансій. В цілому, за останні п'ять років число пропозицій робочих місця в ІТ-сфері збільшилася на 30 %, а пропозиція ІТ-спеціалістів всього на 18 %.

З наведеного слідує, що в українській ІТ-індустрії є гостра нехватка кваліфікованих фахівців, в той час, коли і складність і важливість науково-технічних ІТ-розробок зростає високими темпами. Тому ІТ-фахівцям, для того щоб бути затребуваними на ІТ-ринку, дуже важливо вдосконалювати свої навички та компетенції, а ІТ-підприємствам — надавати їм необхідну до-

помогу. Адже кваліфіковані ІТ-фахівці мають всі можливості вирішувати складні комплексні завдання і більш ефективно їх виконувати. За даними деяких досліджень, ІТ-підприємствам, для того, щоб бути конкурентними і продовжувати свій стрімкий розвиток, конче необхідно інвестувати в освітні програми майбутніх ІТ-фахівців щонайменше 1,5 % доходу [14].

Український ІТ-бізнес як невід'ємна складова світової креативної економіки багато в чому залежить від кваліфікації, таланту, навичок і знань спеціалістів, які працюють у ІТ-галузі, а підсумкові фінансові успіхи — від якості, професіоналізму та кількості фахівців. Тому постійний розвиток та підвищена увага до фахового потенціалу ІТ-сфери в Україні — одне з найбільш важливих питань для функціонерів українського ринку ІТ-технологій. Тому Фахівці ІТ-сфери сьогодні представляють собою найбільш цінний актив українського ІТ-ринку, потенціал якого щорічно зростає досить високими темпами (рис. 3.1).

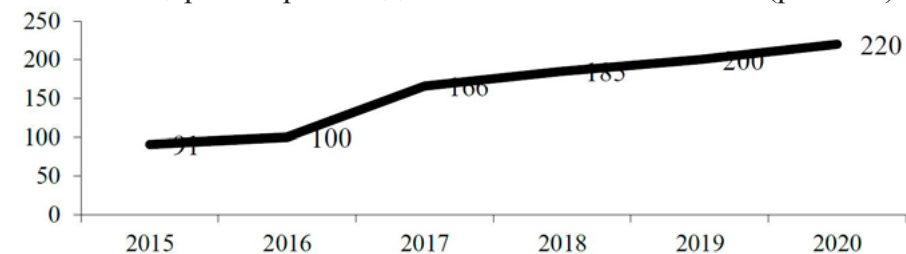


Рисунок 3.1 — Динаміка кількості ІТ-фахівців в економіці України (тис. осіб) (побудовано авторами за даними [14])

З цього приводу зазначимо, що популярність технічних і, зокрема, ІТ-спеціальностей зростає: у 2020 році на ІТ-спеціальності поступило на 20 % більше абітурієнтів, ніж два роки тому. Зазначимо, що Україна є безперечним лідером в підготовці фахівців в сфері технічних наук. Щороку диплом інженера-професіонала отримують в нашій країні приблизно 130 тисяч ви-

пускників (з них приблизно 23 тисячі з дипломом ІТ-фахівця). Для порівняння — в Франції 105 тисяч, Німеччині — 93 тисячі, Туреччині — 75 тисяч, Великобританії — 71 тисяча, Польщі — 66 тисяч, Румунії — 39 тисяч [24].

Разом з тим, для більш якісної підготовки фахівців, які будуть в майбутньому своїми знаннями відповідати запитам ІТ-ринку, необхідно поєднати зусилля як бізнесу, так і освітян. З одного боку, молодим фахівцям потрібні фундаментальні знання, а з іншого боку — має місце гостра потреба в необхідних бізнесу прикладних навичках. Такого роду ініціативи допомагають в першу чергу нашій державі активно розвивати ІТ-сферу в країні, адже в планах українського уряду та Президента України стоїть важлива задача — до 2025 року довести кількість ІТ-фахівців до 450 тисяч, а також частку ІТ в експорті послуг збільшити до 10 % [14].

Як свідчать результати проведених досліджень, фахівці, які мають ІТ-освіту, в своїй переважній більшості працюють згідно отриманих навиків та компетенцій (рис. 3.2), що вигідно їх відрізняє від фахівців інших сфер діяльності (наприклад економістів або юристів).

З наведених на рис. 3.2 даних слідує, що більшість українських ІТ-фахівців працюють в аутсорсингових компаніях — 46 %. На другому місці — розробка програмних продуктів, де задіяно 29 % фахівців. На аутстафінг (переклад і оформлення співробітника в компанію-підрядника) припадає 11 %. Решта 5 % фахівців працюють в стартапах, а в якості фрілансерів тільки 3 %.

Зазначимо, що працівники сфери аутсорсингу займають провідне місце в структурі кадрів ІТ-сфери (рис. 3.2). Пояснюючи цей факт, зазначимо, що вітчизняна ІТ-індустрія розпочала активне становлення та розвиток якраз з аутсорсингу, що в

свій час надав нашій країні суттєвий поштовх у складі для вітчизняної економіки часи.

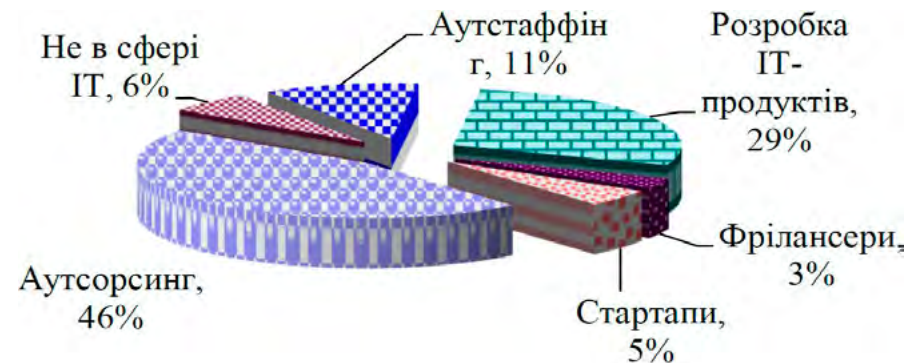


Рисунок 3.2 — Розподіл фахівців з ІТ-освітою за місцями роботи (побудовано авторами за даними [14])

На початку XXI сторіччя на українському ІТ-ринку з'явилися перші підприємства ІТ-аутсорсингу: SoftServe, Miratech, ELEKS та інші. Зарубіжні ІТ-корпорації тільки починали в цей час відкривати для себе нашу країну, тому пропонували на аутсорсинг лише деякі ІТ-функції, які частіше всього не вимагали кваліфікованої технічної експертизи. Це звичайна практика, яка була в свій час таким країнам, як при-таманна таким країнам, як Індія, Латвія, Польща та Румунія [7].

В цей час підприємства з ІТ-аутсорсингу складають найбільшу частку на українському ринку ІТ-послуг. Не дивлячись на те, що кількість стартапів (понад 2000 підприємств) та міжнародних науково-дослідних центрів (понад 100 підприємств) постійно зростає, в аутсорсингових ІТ-компаніях нашої країни працює переважна більшість всіх ІТ-фахівців, які проживають в Україні.

Дещо інший стан справ вимальовується при аналізі досвіду (стажу) роботи ІТ-фахівців в їх професійній галузі (рис. 3.3).

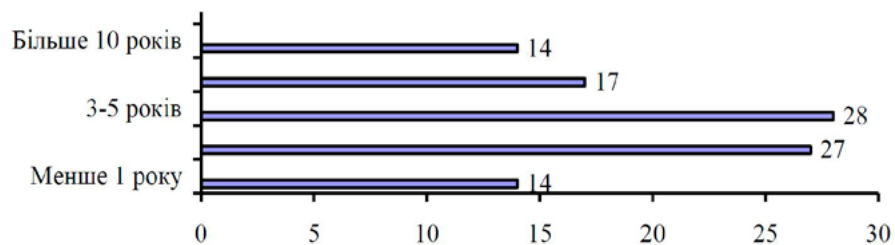


Рисунок 3.3 — Розподіл фахівців з ІТ-освітою за досвідом (стажем) роботи (побудовано авторами за даними [14])

З наведених даних (рис. 3.3) слідує, що на ІТ-ринку переважають фахівці з досвідом роботи 3–5 років. Таких працівників, згідно з результатами проведеного дослідження, більше всього — 29 %. На другому місці знаходяться працівники з досвідом роботи 1–2 роки, яких 27 %. Замикають трійку лідерів ІТ-фахівці, які пропрацювали 6–10 років. Їх налічується 17 %.

Невисокий відсоток ІТ-фахівців з великим досвідом роботи (більше 10 років лише 14 %), на наш погляд, пояснюється тим, що розвиток інформаційних технологій і, відповідно, ІТ-ринку активно здійснюється тільки в останні 10 років. Тому і підготовка фахівців для ІТ-сфери активно розвивалася тільки в останні роки, тому і терміни їх роботи на відповідних посадах ще далекі до високих показників досвіду роботи. Дані висновки в певній мірі підтверджуються віковим розподілом ІТ-фахівців, в якому переважну долю (більше 70 %) займає молоде покоління працівників віком до 30 років (рис. 3.4).

Цікаво відзначити і ще такий факт в аналізі фахівців ІТ-сфери: переважна більшість працівників — це чоловіки, які складають 77 % контингентна працюючих на українських ІТ-підприємствах [14].

Щодо географії розміщення та концентрації ІТ-фахівців по території України, то результати дослідження дозволяють

визначати, що найбільшими центрами проживання та роботи ІТ-фахівців є Київ, Харків та Львів (рис. 3.5).

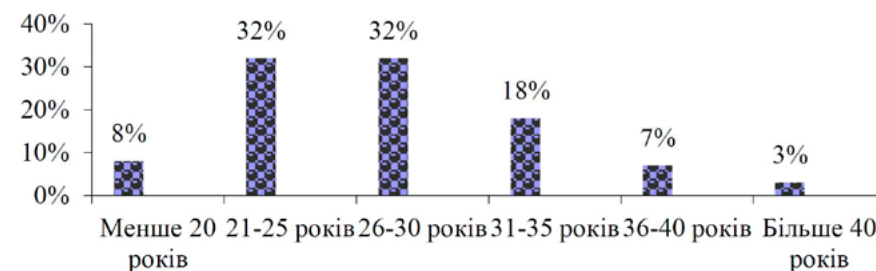


Рисунок 3.4 — Розподіл фахівців в ІТ-підрозділах України за віком (побудовано авторами за даними [14])



Рисунок 3.5 — Розподіл фахівців в ІТ-підрозділах України за віком (побудовано авторами за даними [24])

Дані рис. 3.5 дозволяють стверджувати, що ще далеко не всі регіони нашої країни є активними учасниками українського ІТ-ринку. На сьогодні дивним виглядає мішальна присутність на нашому ІТ-ринку представників Одеси, Черкас, Хмельницького, Миколаєва, Херсону та ін., де є всі підстави та потреби в розвитку цього напрямку бізнес-діяльності.

Не дуже відрізняється від загального розподілу фахівців ІТ-сфери і їх розподіл за окремими напрямками діяльності. Наприклад, розробники програмного забезпечення в свої переважній більшості знаходяться в Києві (68 %), Харкові (23 %), Львові (20 %), Дніпрі (12 %) та Одесі (9 %) [24]. Позитивним є той факт, що в цьому розподілі є вже наявність представників Одеси, які були відсутні в попередньому розподілу.

Аналіз результатів дослідження щодо впливу аутсорсингу на соціальні показники діяльності підприємства дозволяє стверджувати наступне. В ІТ-індустрії європейських пострадянських країн є гостра нехватка кваліфікованих фахівців, в той час, коли і складність і важливість науково-технічних ІТ-розробок зростає високими темпами. Тому ІТ-фахівцям, для того щоб бути затребуваними на ІТ-ринку, дуже важливо вдосконалювати свої навички та компетенції, а ІТ-підприємствам — надавати їм необхідну допомогу. Адже кваліфіковані ІТ-фахівці мають всі можливості вирішувати складні комплексні завдання і більш ефективно їх виконувати. За даними проведених досліджень [14], ІТ-підприємствам, для того, щоб бути конкурентними і продовжувати свій стрімкий розвиток, конче необхідно інвестувати в освітні програми майбутніх ІТ-фахівців щонайменше 1,5 % доходу.

3.2. Соціально-етичні проблеми ринку праці осіб з обмеженими можливостями

Сучасний етап розвитку ринку праці в Україні передбачає надання особливої уваги одному з найважливіших його сегментів — ринку праці осіб з обмеженими трудовими та фізичними можливостями. Складність вирішення зазначеної проблеми об'єктивно пов'язана з тим фактом, що люди з обмеженими можливостями здоров'я традиційно є однією з найуразливіших категорій населення. Вони у край залежні у здійсненні ключових життєвих функцій, у зв'язку з чим потребують постійної допомоги держави, суспільства, родичів. Рівень їх доходу та соціальний статус, як правило, нижчий від загальноприйнятих стандартів [2, 5]. Важливою видається і та обставина, що їхня мотивація до праці пов'язана не лише з бажанням підвищити свій дохід, а й з необхідністю досягнення суспільної інтеграції, самореалізації та подолання суттєвих обмежень життєдіяльності.

На сьогоднішній день кількість інвалідів серед мешканців нашої планети становить понад 1 мільярд людей або 15 % всього населення на Землі. Пропорційна кількість людей з інвалідністю в інших країнах дуже сильно відрізняється одне від одного: країни з високим рівнем матеріального забезпечення мають, частіше всього, вищий відсоток громадян з інвалідністю, що відтворює відмінність критеріїв визначення рівня інвалідності. Зокрема, у Китайській народній республіці кількість осіб з інвалідністю доходить до 5 %, а, наприклад, у США — вчетверо більша — 19 %. Значення цього показника у Німеччині — 13 %, у Франції — 10 %, у Російській Федерації — близько 7 %, а в нашій країні трохи більше, ніж 6 %. Приблизно на нашому рівні має відсоток громадян з інвалідністю і Індія [13].